

Nr 38.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 av vissa ytterligare anslagsmedel; given Stockholms slott den 20 september 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1—13.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 september 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, följande ärenden angående medelsanvisningar för försvarsväsendets räkning med förmålan tillika, att ärendena nr 2, 3, 4, 9, 10 och 11 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet; ytterligare upplysningar i nämnda ärenden borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Ärendena borde upptagas under de särskilda rubriker i riksstaten för innevarande budgetår, till vilka de enligt sin natur vore att hänföra.

Departementschefen anför vidare:

EGENTLIGA STATSUTGIFTER.

Fjärde huvudtiteln.

D. Lantförsvaret.

[1.] 19. **Bidrag till skjutbanors ordnande, reservationsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår finnes upptaget ett reservationsanslag av 775,000 kronor till bidrag till skjutbanors ordnande. Rörande användningen av anslaget har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 augusti 1940 meddelat bestämmelser, innebärande, bland annat, bemyndigande för arméförvaltningens civila departement att i huvudsaklig överensstämmelse med viss av skytteförbundens överstyrelse uppgjord förteckning, upptagande till större delen påbörjade och enligt gällande bestämmelser avsynade skjutbaneanläggningar, utbetala i förteckningen upptagna bidrag till ordnande av skjutbanor å däri angivna platser, med tillhopa högst 536,847 kronor. Å anslaget kvarstår därefter odisponerat ett belopp av, i avrundat tal, 238,000 kronor.

I skrivelse den 6 september 1940 har nu skytteförbundens överstyrelse framhållit, att omförmälda anslag redan visat sig otillräckligt, samt i anslutning härtill hemställt, att ytterligare medel måtte för budgetåret 1940/41 anvisas till bidrag till skjutbanors ordnande.

Till närmare utveckling av berörda framställning har överstyrelsen i sin skrivelse anfört, bland annat, följande:

Anledningen till det ökade medelsbehovet vore dels att skjutverksamheten i landet ökats i en omfattning, som överstyrelsen tidigare ej ansett sig kunna räkna med, dels ock att behov av skjutbaneutrymmen för hemvärnet under den förlidna sommaren gjort sig starkt gällande. Den del av anslaget, i runt tal 537,000 kronor, som enligt Kungl. Maj:ts omförmälda brev den 30 augusti 1940 redan disponerats, avsåge bidrag, som av styrelsen tillstyrkts under tiden före den 20 juni 1940. Under tiden därefter intill den 31 augusti 1940 hade till styrelsen inkommit av vederbörliga skytteförbund tillstyrkta ansökningar om bidrag å ytterligare sammanlagt 638,000 kronor, vilket belopp emellertid beräknades kunna nedprutas till 574,000 kronor. Vid sistnämnda tidpunkt föreläge alltså ett ytterligare medelsbehov av, i runt tal, (574,000 — 238,000 =) 336,000 kronor.

För att minska medelsbehovet hade överstyrelsen emellertid företagit vissa åtgärder. Sälunda hade i cirkulärskrivelse våren 1940 varnats för bildandet av nya skytteföreningar i sådana fall, där de skytteintresserade utan större olägenhet kunde ansluta sig till närbelägen, redan existerande förening och använda dess skjutbana. Med stöd härav hade i vissa fall ansökningar om nybildning av skytteförening återremitterats till vederbörlig förbundsstyrelse för undersökning av möjligheterna till sammanslagning med grannförening. I vissa fall hade också resolution utfärdats först sedan vederbörande förening förklarat sig ej ämna begära statsunderstöd till skjutbana. För att få fram bidrag från kommun, företag eller annan donator samt medlemmarnas arbetsprestationer hade formulär till ekonomisk plan upprättats och föreskrift om dess användning utfärdats.

Den möjlighet som yppat sig att få disponera värnpliktiga civilarbetare för skjutbanebygge hade utnyttjats i största möjliga utsträckning. I samband härmed hade i cirkulärskrivelse till föreningar och förbund framhållits, att största möjliga återhållsamhet måste iakttagas, då statsanslaget ej bleve tillräckligt.

Genom särskild fråga i förenämnda ekonomiska plan hade uppgifter införskaffats, om vilka föreningar som utan stor olägenhet kunde vänta med att utfå statsbidrag. Antalet sådana föreningar hade dock visat sig jämförelsevis obetydligt. Flertalet föreningar hade igångsatt arbetet i förväntan att med det snaraste erhålla sådant understöd och mången hade redan sin skjutbana färdig. Andra föreningar avvaktade med otålighet besked i fråga om statsbidrag, detta dels emedan banan behövdes, dels emedan möjlighet att erhålla bidrag eller förskott av kommun eller enskilda förefunnes endast under förutsättning att statsunderstöd beviljades.

Den oerhört ökade omfattningen av skjutbanebyggande och det starkt höjda anslaget härtill jämte föredragandens för skjutbaneärenden in kallande i militärtjänst hade föranlett överstyrelsen att vid sidan av överstyrelsens militära sakkunnige tillkalla två byggnadssakkunniga med uppgift att granska ritningar och kostnadsberäkningar för skjutbanearbeten.

Sålunda vidtagna åtgärder hade emellertid ej kunnat förhindra, att begärda statsunderstöd till skjutbaneanläggningar redan nu avsevärt överstege de för ändamålet disponibla medlen. De kunde ej heller råda bot mot att nya föreningar alltjämt inkomme med ansökningar om understöd. Av dessa kunde ett stort antal beräknas vara i behov därav redan under detta budgetår.

En av överstyrelsen företagen beräkning gäve vid handen, att, utöver det belopp av 336,000 kronor, som enligt vad i det föregående anförts utgjorde det ökade medelsbehovet vid utgången av augusti månad, ytterligare 566,000 kronor erfordrades för ändamålet under innevarande budgetår.

Även med nedprutande av begärda anslag och med avvisande av sådana anslagskrav som ej vore oundgängligen nödvändiga för skytteverksamheten och hemvärnet inom vederbörlig bygd nödgades överstyrelsen räkna med att omförmälda medelsbehov ej kunde reduceras till lägre belopp än 450,000 kronor.

Att uppskjuta anvisandet av hela det sålunda för innevarande budgetår behövliga merbeloppet till att i stället avse budgetåret 1941/42 skulle medföra stora olägenheter av följande skäl. För det första skulle de flesta föreningar icke kunna igångsätta skjutbanebyggande, innan statsbidrag beviljats dem. Vidare skulle i många fall för närvarande möjlighet finnas att erhålla bidrag från kommuner och enskilda under förutsättning att statsbidrag beviljades, medan detta ej kunde påräknas ett kommande år. Härtill komme slutligen, att det stora antalet nytillkomna skyttar kunde väntas förlora intresset, om de funne att skytteledningen och statsmakterna ej behjartade deras framställningar om bidrag till skjutbaneanläggning, att hemvärnets skjututbildning försenades samt att situationen på byggnadsmarknaden gjorde det önskvärt, att skjutbanebyggandet kunde äga rum medan överskott å arbetskraft funnes att tillgå. Med hänsyn härtill ansåge överstyrelsen, att det skulle medföra stora svårigheter, därest med tillgodoseendet till mer än en tredjedel av det för innevarande budgetår beräknade ytterligare anslagsbehovet, eller alltså högst 150,000 kronor, skulle komma att anstå till budgetåret 1941/42.

Den föreliggande framställningen giver vid handen, att de beräkningar, som lågo till grund för bestämmandet av det å riksstaten för innevarande budgetår upptagna reservationsanslaget till bidrag till skjutbanors anordnande, visat sig icke hållbara, i det att anspråken från skytteföreningarnas

sida på sådana bidrag avsevärt överstigit vad man vid tiden för anslagsberäkningen ansåg sig hava anledning vänta. Detta i sin tur sammanhänger med att antalet nybildade och återupplivade skytteföreningar, oaktat åtgärder i återhållande syfte, ökats i snabbare takt än som kunnat beräknas. Sålunda må nämnas, att medan antalet skytteföreningar i landet under åren närmast före krigsutbrottet utgjorde omkring 1,350, deras antal nu uppgår till åtskilligt över 2,000. Antalet aktiva skyttar har också stigit från omkring 90,000 till omkring 250,000. En särskild anledning till att anslaget till skjutbanors ordnande blivit ansträngt ligger i att hemvärnets behov av skjutbaneutrymmen under den gångna sommaren gjort sig starkt gällande.

Då denna utveckling av skytteväsendet måste anses utgöra en icke oväsentlig tillgång för landets försvarsberedskap, anser jag mig böra tillstyrka, att erforderliga anslagsmedel anvisas för att sådana anspråk på bidrag till skjutbanors ordnande, vilka efter vederbörlig prövning av överstyrelsen finnas böra enligt gällande grunder bifallas, så snart som möjligt må kunna tillgodoses. Med ledning av vad överstyrelsen i sin skrivelse anfört anser jag, att det belopp, som sålunda nu bör anvisas för förstärkning av reservationsanslaget till bidrag till skjutbanors anordnande, icke bör sättas lägre än till 500,000 kronor. Detta innebär sålunda, att det belopp, med vars anvisande överstyrelsen i sin skrivelse ansett kunna anstå till nästa budgetår, kommer att inräknas i anslaget för innevarande budgetår. Då anslaget har reservationsanslags natur, synes denna anordning vara att föredraga.

Det av mig sålunda föreslagna beloppet, 500,000 kronor, torde böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår under samma rubrik som det å riksstaten upptagna anslaget för ändamålet. I enlighet med det anförda hemställer jag sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skjutbanors ordnande* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 500,000.

E. Sjöförsvaret.

[2.] 30 a. **Inköp av vissa handelsfartyg för flottans räkning, reservationsanslag.** I en av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter med eget yttrande den 7 maj 1940 överlämnad, den 6 i samma månad dagtecknad skrivelse har marinförvaltningen — med förmälan, att ämbetsverket med Stockholms rederiaktiebolag Svea inlett förhandlingar om inköp för flottans räkning av ett bolaget tillhörigt fartyg, vilket med stöd av gällande rekvisitionslagstiftning vid inträdet av den förstärkta försvarsberedskapen tagits i anspråk för att tjänstgöra såsom sjukvårdsfartyg, samt att bolaget förklarat sig villigt att överlåta fartyget till kronan för en köpeskilling av 1,325,000 kronor ävensom på vissa andra i ett skrivelsen bifogat anbud intagna villkor — på närmare anförda skäl hemställt om bemyndigande att sluta avtal med bolaget rörande inköp av det ifrågavarande fartyget i huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda angivits. Ytterligare har marinförvaltningen anfört, att därest fartyget för-

värvades, en del kompletteringar å fartyget borde vidtagas, framför allt anordningar för förbättrande av dess brandskydd samt för isolering mot kyla. Kostnaderna för dessa arbeten, vilkas utförande dock icke under nuvarande förhållanden ansåges vara ur beredskapssynpunkt lämpligt, uppskattades till omkring 150,000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att för inköpet av fartyget ävensom för erforderliga kompletteringsarbeten ett sammanlagt belopp av (1,325,000 + 150,000 =) 1,475,000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande.

Sedan marinförvaltningen under hand anmodats att söka erhålla för kronan förmånligare villkor för fartygets förvärvande än som innefattades i det nyssberörda anbudet, har marinförvaltningen den 19 september 1940 inkommit med en skrivelse i ämnet med redogörelse för de fortsatta förhandlingarna med bolaget. Dessa hade resulterat i ett nytt anbud från bolaget, enligt vilket bolaget förklarar sig villigt att reducera den tidigare begärda köpeskillingen å 1,325,000 till 1,200,000 kronor att erläggas under första veckan av oktober 1940. Därigenom skulle den sammanlagda summan för fartygets inköp och för erforderliga kompletteringsarbeten uppgå till 1,350,000 kronor. Då detta anbud måste anses synnerligen förmånligt för kronan, hemställde marinförvaltningen om utverkande av bifall snarast möjligt till ämbetsverkets hemställan om erforderliga medel till inköpet och förbättringsarbetena.

Marinförvaltningen har vidare i skrivelse den 2 september 1940 på närmare anförda skäl hemställt om bemyndigande att med aktiebolaget svenska amerikalinjen sluta avtal om inköp för kronans räkning av ett nämnda bolag tillhörigt fartyg, vilket med stöd av gällande lagstiftning vid inträdet av den förstärkta försvarsberedskapen tagits i anspråk för att användas såsom förbindelsefartyg inom kustflottan. Bolaget hade förklarar sig villigt att för en köpeskillning av 1,100,000 kronor till kronan överlåta fartyget i fråga.

De två handelsfartyg, som marinförvaltningen föreslagit skola inköpas för flottans räkning, äro såsom av det föregående framgår med stöd av gällande rekvisitionslagstiftning tagna i anspråk, det ena som sjukvårdsfartyg och det andra som förbindelsefartyg. För bägge fartygen har kronan att erlægga av riksvärderingsnämnden fastställda dagsersättningar. Vidare hava å bägge fartygen nedlagts icke obetydliga kostnader för att göra dem användbara för sina nuvarande ändamål. Ett återställande i ursprungligt skick efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande skulle också komma att draga betydande belopp. Då enligt vad av utredningen i ärendena framgår fartygen äro väl lämpade för sina nuvarande uppgifter och behovet av dylika fartyg anses komma att fortvara även efter det lugnare förhållanden inträtt, synas såväl ekonomiska som lämplighetsskäl tala för att fartygen nu förvärfvas för flottans räkning. De för fartygen enligt senast föreliggande anbud fordrade köpeskillningarna, 1,200,000 kronor för sjukvårdsfartyget och 1,100,000 kronor för förbindelsefartyget, torde med hänsyn till föreliggande omständigheter få anses vara skäliga. Jag finner mig sålunda böra förorda, att ett sammanlagt belopp av 2,300,000 kronor ställes till marinförvaltningens förfogande för

*Departements-
chefen.*

inköp av de båda fartygen. Däremot anser jag mig icke böra i detta sammanhang tillstyrka anvisande av särskilda medel för de av marinförvaltningen i skrivelsen den 6 maj 1940 omnämnda förbättringsarbetena å sjukvårdsfartyget. Frågan om medelsanvisning för dessa arbeten, vilka av beredskapsskäl icke böra komma till utförande under nuvarande förhållanden, torde, efter förnyad anmälan av marinförvaltningen, böra upptagas till prövning i samband med övriga anslagsäskanden för underhålls- och byggnadsarbeten å flottans fartyg.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av vissa handelsfartyg för flottans räkning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 2,300,000.

KAPITALINVESTERING.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[3.] 5 a. **Vissa garagebyggnader för armén, reservationsanslag.** I en av tjänstförrättande chefen för arméstaben, för chefen för armén, med yttrande den 10 september 1940 överlämnad, den 6 i samma månad dagtecknad skrivelse har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse gjort framställning om anvisande av medel för anordnande av vissa garagebyggnader för arméns behov och därvid anført i huvudsak följande:

Chefen för armén hade i skrivelse till fortifikationsstyrelsen framhållit, att garage borde uppföras vid vederbörliga mobiliseringsorter i en omfattning, vilken svarade mot det antal motorfordon, som inginge i de av fredsförbanden utrustade, linjen tillhörande fält- och depåförbanden. Detta antal fordon framginge av en vid skrivelsen fogad tabell. — I anslutning till vad chefen för armén sålunda anført hade styrelsen verkställt utredning angående omfattningen av vid truppförbanden befintliga garage och möjligheten att vid förbanden förhyra sådana lokaliteter. Denna utredning hade givit vid handen, att truppförbanden i allmänhet ägde endast ringa tillgång till garage, att förhyrning av garage i mera betydande omfattning endast kunde äga rum inom större garnisonsorter, samt att ett stort antal bilar saknade garagemöjligheter. För erhållande av garageutrymme för dessa bilar syntes nybyggnader vara ofrånkomliga. Då det vore angeläget att med undvikande av alltför höga engångskostnader erhålla dessa garage före vinterns inträde, hade styrelsen utarbetat ett förslag till ej uppvärmbara garagebyggnader av enkel konstruktion, vilket kostnadsberäknats till sammanlagt 5,600,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, att ett anslag av 5,600,000 kronor måtte för ifrågavarande ändamål ställas till styrelsens förfogande.

Departements-
chefen.

För det stora antal motorfordon, som under nu rådande särskilda förhållanden tagits i anspråk för arméns räkning, erfordras helt naturligt avsevärda

garageutrymmen. Motorfordonens förvarande i det fria skulle säkerligen inom kort tid medföra, att de förfores eller i varje fall starkt minskade i värde. Då härtill kommer, att de här ifrågasatta utrymmena även efter en blivande minskning av arméns bestånd av motorfordon på grund av återgång till mera normala förhållanden komma att fylla ett kännbart behov av kallförråd för en mängd under beredskapen anskaffad materiel av olika slag, finner jag mig böra tillstyrka fortifikationsstyrelsens förevarande framställning. Mot de beräknade kostnaderna torde intet vara att erinra.

Under återopandande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa garagebyggnader för armén* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 5,600,000.

[4.] **5 b. Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m. reservationsanslag.**

I skrivelse den 17 augusti 1940 har statens ammunitionsnämnd hemställt om anvisande av medel för anordnande av centralförråd för ammunition även som för vidtagande av vissa andra därmed sammanhängande åtgärder.

Över framställningen har yttrande avgivits av försvarsväsendets verkstadsnämnd, som förklarar sig instämma i den av ammunitionsnämnden gjorda framställningen.

Ammunitionsnämnden har i sin skrivelse lämnat en utförlig redogörelse för de skäl som motivera förevarande framställning. För min del anser jag mig böra tillstyrka, att de ifrågavarande anläggningarna komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits. De sammanlagda kostnaderna för anläggningarna inklusive erforderliga markförvärv hava av nämnden beräknats till 29,000,000 kronor. Som kostnaderna, särskilt i fråga om markförvärven, torde kunna något nedpressas, räknar jag för min del med att ett sammanlagt belopp av 28,500,000 kronor skall kunna vara tillfyllest. Enligt vad jag under hand inhämtat kan det beräknas, att två tredjedelar av nämnda belopp erfordras redan under innevarande budgetår, medan återstående tredjedel skulle falla å budgetåret 1941/42. För innevarande budgetår skulle sålunda ett belopp av 19,000,000 kronor erfordras för ändamålet. Därifrån bör emellertid dragas ett tidigare från vederbörligt förskottsanslag anvisat belopp om 4,000,000 kronor, som jämlikt Kungl. Maj:ts den 19 april 1940 lämnade medgivande må av arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse användas för uppförande av ammunitionsförråd och vilket belopp av dessa myndigheter ställts till ammunitionsnämndens förfogande. Det belopp, som för ifrågavarande ändamål bör anvisas för innevarande budgetår, utgör alltså (19,000,000 — 4,000,000 =) 15,000,000 kronor. Vid anvisande av anslag för avskrivning av det i ammunitionsförråden investerade kapitalet bör hänsyn tagas till förenämnda å förskottsstat anvisade belopp, vilket täckes av anslag å driftbudgeten; frågan härom upptages i ett senare sammanhang av chefen för finansdepartementet. Till frågan om anvisande av det för budgetåret 1941/42 erforderliga beloppet torde jag få återkomma vid framläggandet av statsverkspropositionen till 1941 års riksdag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 15,000,000.

[5.] **7 a. Vissa byggnadsarbeten vid Skillingaryds skjutfält, reservationsanslag.** I skrivelse den 7 februari 1940 hemställde arméförvaltningens fortifikationsstyrelse — under förmälan, att å Skillingaryds skjutfält föreläge behov av vinterbonade förläggningsutrymmen för 500 man, samt med överlämnande av från chefen för första arméfördelningen infordrad utredning i ärendet jämte yttranden av bland andra chefen för armén och inspektören för artilleriet — att för anordnande av vinterbonade förläggningsutrymmen enligt ett såsom alternativ 2 i utredningen betecknat förslag ett belopp av 360,000 kronor måtte ställas till förfogande. Genom beslut den 1 mars 1940 fann Kungl. Maj:t förevarande framställning ej föranleda någon åtgärd.

I skrivelse den 17 september 1940 har nu fortifikationsstyrelsen återkommit till frågan om ordnande av förläggningsförhållandena å Skillingaryd och därvid anført i huvudsak följande:

Chefen för Smålands arméartilleriregemente hade i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 20 mars 1940 framhållit, att en allvarlig sanering av förläggningsförhållandena å Skillingaryd vore nödvändig. Vidare hade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse efter inspektion av de hygieniska förhållandena å Skillingaryd i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 21 juni 1940 påvisat avsevärda brister i nämnda avseende och framhållit nödvändigheten av snabba åtgärder för bristernas avhjälpande. I sådant ändamål hade sjukvårdsstyrelsen föreslagit uppförande av en sjukhusbyggnad, en barack för 100 man, en mässbyggnad för officerare och underofficerare samt en matsalsbyggnad, vilka byggnader av fortifikationsstyrelsen kostnadsberäknats till omkring 500,000 kronor. Det vore styrelsernas avsikt att i arméförvaltningens skrivelse angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1941/42 äska medel för realiserande av berörda byggnadsprogram. — Emellertid hade chefen för Smålands arméartilleriregemente i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 22 augusti 1940 framhållit, att det vore oundgängligen nödvändigt, att av nyssnämnda byggnader manskapsbaracken och matsalsbyggnaden finge omedelbart uppföras. I yttrande häröver hade chefen för armén framhållit, att sjukhusbyggnaden och mässbyggnaden kunde anstå till nästa budgetår, under det att manskapsbaracken och matsalsbyggnaden vore erforderliga redan innevarande höst. Med anledning härav hade fortifikationsstyrelsen verkställt kostnadsberäkningar för uppförande av en manskapsbarack för 100 man jämte expeditionslokaler samt matsals- och kokhusbyggnad, vilka beräkningar slutade å ett belopp av 250,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, att ett belopp av 250,000 kronor måtte för ändamålet ställas till styrelsens förfogande.

Med hänsyn till den betydande manskapsstyrka, som under nuvarande förhållanden måste vinterförläggas vid Skillingaryd, torde det vara oundgäng-

ligt, att den av fortifikationsstyrelsen föreslagna förbättringen av förläggningen därstädes snarast möjligt vidtages. Jag finner mig sålunda böra tillstyrka, att medel anvisas för omedelbart uppförande av dels en manskapsbarack för 100 man och dels en matsals- och kokhusbyggnad. Emot de för dessa byggnader beräknade kostnaderna, sammanlagt 250,000 kronor, lär er intet vara att erinra. Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid Skillingaryds skjutfält* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 250,000.

[6.] 8 a. **Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, reservationsanslag.** I skrivelse den 23 augusti 1940 har försvarsväsendets verkstadsnämnd efter samråd med arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse hemställt om anvisande av vissa anslagsmedel för ändringsarbeten å vissa försvarsväsendet tillhöriga verkstadsbyggnader och därvid anfört i huvudsak följande:

I samband med verkstadsnämndens övertagande av vissa fabriker och anstalter hade det konstaterats, att driften vid dessa under nu rådande förhållanden krävde vissa ändringsarbeten å verkstadsbyggnaderna. Medel för bestridande av kostnaderna för dessa arbeten vore icke beräknade å staten för försvarsväsendets fastighetsfond, och icke heller i övrigt hade några anslag anvisats för ändamålet. Täckning av utgifterna för dylika ändringsarbeten med driftsmedel skulle medföra ökade kostnader för de å verkstäderna tillverkade produkterna. Då därjämte ifrågavarande kostnader icke kunde hänföra sig till normala produktionskostnader syntes denna utväg icke böra anlitas. Det syntes i stället lämpligare, att ett särskilt anslag anvisades för ändamålet. — Nämnden vore icke för närvarande i tillfälle att specificera kostnaderna för de erforderliga ändringsarbetena. Det vore emellertid ur driftsynpunkt synnerligen angeläget, att arbetena igångsattes snarast möjligt.

I anslutning till det anförda har verkstadsnämnden hemställt, att ett belopp av 300,000 kronor måtte ställas till nämndens förfogande för ifrågavarande ändamål.

Vidare har verkstadsnämnden — likaledes efter samråd med tygdepartementet och fortifikationsstyrelsen — i skrivelse den 31 augusti 1940 anmält, att nämnden enligt överenskommelse med departementet och styrelsen skulle handhava byggnadsverksamheten m. m. vid Stockholms tygstations under byggnad varande signalverkstad vid Solvalla och vid Östgöta luftvärnsregementes likaledes under byggnad varande tyganstalt i Linköping, i anslutning vartill nämnden anfört, bland annat, följande:

I anledning härav hade nämnden låtit verkställa viss utredning rörande berörda etablissemang, varvid det visat sig, att vissa kompletterings- och anskaffningsarbeten m. m. måste vidtagas vid båda verkstäderna. Då nämnden emellertid icke förfogade över medel härför och de anslag, som tidigare ställts till vederbörande myndigheters förfogande för uppförandet av ifrågavarande verkstäder, icke försloge till täckande av kostnaderna för dessa arbeten, funne sig nämnden böra hos Kungl. Maj:t göra särskild framställning om anslag för nämnda ändamål.

Beträffande omfattningen av ifrågavarande kompletterings- och anskaffningsarbeten m. m. ävensom de beräknade kostnaderna för desamma finge nämnden hänvisa till nedanstående sammanställning.

<i>Stockholms tygstation vid Solvalla.</i>		Kronor.
Kostnader för vissa svagströmsanläggningar, för vilka medel tidigare ej äskats (telefon, tidkontroll, tyfon, brandalarm m. m.)		26,000
Komplettering av inredning		60,000
Skyddsrum insprängt i berg för 350 personer, användbart som garage i fredstid		60,000
Flyttningskostnader från nuvarande verkstäder till nya verkstaden ...		20,000
<i>Tyganstalten vid Östgöta luftvärnsregemente i Linköping.</i>		
Kompletteringsarbeten å byggnaderna		50,000
Komplettering av inredning		42,000
Ordnande av ytterområdena		25,000
		Summa kronor 283,000

I anslutning till vad sålunda anförts har verkstadsnämnden hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för utförande av de i det föregående angivna arbetena ställa ett belopp av tillhoppa 283,000 kronor till nämndens förfogande.

*epartements-
chefen.*

Sedan försvarsväsendets verkstadsnämnd övertagit ledningen av driften vid de i nämndens instruktion omförmälda etablissementen (jfr propositionen nr 1 till 1940 års urtima riksdag, fjärde huvudtiteln, punkt 2), hava en del byggnadstekniska och andra förändringar å vissa av ifrågavarande etablissement befunnits erforderliga i och för den driftsrationalisering, som utgjort ett huvudsyfte vid nämndens inrättande. Sålunda har efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 17 (punkt 1) framlagt förslag den nu samlade urtima riksdagen (skrivelse nr 26) till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker anvisat ett reservationsanslag av 355,000 kronor. De arbeten, för vilka verkstadsnämnden nu äskat medel, äro av enahanda natur och ingå som ett led i rationaliseringssträvandena på förevarande område.

Jag finner mig därför böra tillstyrka, att erforderliga medel för de i det föregående omförmälda arbetena, mot vilkas beräknade kostnader, tillhoppa (300,000 + 283,000 =) 583,000 kronor, jag ej har något att erinra, ställas till förfogande. Medelsanvisningen torde böra ske under samma anslagsrubrik som det nyssberörda, förut anvisade anslaget till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker*
å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett
reservationsanslag av ..... kronor 583,000.

[7.] 9 a. **Restaurering av rikssalen å Karlbergs slott, reservationsanslag.** På därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 76) framlagt förslag anvisade riksdagen till vissa

restaureringsarbeten inom Karlbergs slott för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Såsom framgår av den i ärendet verkställda utredningen beräknades kostnaderna för ifrågavarande restaureringsarbeten i deras helhet till 250,000 kronor. Vid ärendets anmälan anförde jag bland annat, att det måste anses synnerligen önskvärt, att de planerade restaureringsarbetena inom Karlbergs slott kunde igångsättas inom den närmaste tiden, men att det för arbetena beräknade totalbeloppet syntes kunna fördelas på två eller tre budgetår.

Sedermera hemställde arméförvaltningen i sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41, att för slutförande av resterande arbeten enligt det i det föregående omförmälda förslaget ett belopp av 190,000 kronor måtte ställas till förfogande. Med hänsyn till de allmänna principerna för budgetarbetet för nämnda budgetår föranledde denna arméförvaltningens framställning icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 20 februari 1940 har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse återkommit till frågan om restaureringsarbetenas fullföljande och därvid åberopat en av chefen för krigsskolan den 7 i samma månad till styrelsen avlåten skrivelse, däri denne framhållit, att det vore av största vikt, att de restaureringsarbeten som planerats för slottets rikssal och dess förрум — det s. k. röda rummet — komme till utförande inom den närmaste tiden. Lokalförhållandena vore sådana, att rikssalen måste tagas i anspråk för undervisningen. Det vore dock icke möjligt att använda rikssalen i dess nuvarande skick. Vid nyligen företagna undersökningar hade nämligen konstaterats betydande oförutsedda brister.

Vid chefens för krigsskolan skrivelse hade fogats ett av arkitekten E. Fant, vilken anlåtats för restaureringsarbetenas utförande, den 8 februari 1940 afgivet intyg angående rikssalens tillstånd. I detta intyg har Fant uttalat bland annat:

I rikssalens stucktak vore vissa partier lösa, så att de vid beröring rörde sig. Smärre partier stuck hade redan fallit ned och sprickbildningar förekomme i stor utsträckning. Vid avvägning av takytan hade det visat sig, att en del partier, särskilt vid ingångarna sjunkit i allmänhet 7—8 cm, på enstaka ställen mer än 10 cm. Bjälklaget, som bure stucktaket, hade nu blottats, så att bjälkarna blivit synliga. Särskilt å ovannämnda delar vore bjälklaget i bedrövligt skick. Sålunda vore vissa bjälkar närmast tvärmuren helt upp-rötade och till och med panelen, vid vilken taket varit fäst, alldeles försvunnen. Taket torde här vila blott på taklistens konsoler. Till yttermera visso vore skorstensstocken över spisen murad på detta bjälklag. Underlaget vore således nu helt borta och skorstenen hängde blott fast vid väggen genom tegelförbandet. Den vore också sprucken nedtill. Spännbockarna, på vilka bjälklaget vore upphängt, hade dåliga upplag och vissa strävor vore spruckna. På grund av vad som anförts vore det sålunda märkvärdigt, att ej den västra delen av taket störtat in och att allvarligare ras av stucken ej förekommit. För att tills vidare undvika faran härav hade nu taket uppstöttats under de mest riskabla delarna. Att det vore förenat med stor risk att vistas i rummet låge i öppen dag. Det vore av lika stor vikt att bjälklaget förstärktes som att stucktaket lagades och fästes, varvid det samtidigt borde rengöras för att alla skador skulle kunna konstateras. — Det vore önskvärt, att rummets

övriga delar samtidigt gjordes i ordning, då ställningar och dylikt funnes till hands. Likaså vore det lämpligt att samtidigt restaurera förrummet, som vore i dåligt skick och som eljest skulle kontrastera på ett olyckligt sätt mot rikssalen.

Vidare hade till chefens för krigsskolan skrivelse fogats dels ett av Fant uppgjort, den 30 december 1939 dagtecknat förslag till restaurering av rikssalen och förrummet jämte tillhörande förslagsritningar, dels ock en approximativ kostnadsberäkning rörande de föreslagna arbetena, slutande å 45,000 kronor.

För egen del har fortifikationsstyrelsen i sin skrivelse anfört, att kostnaderna för vidtagande av de av Fant föreslagna åtgärderna för restaurering av rikssalen och dess förrum beräknades draga en kostnad av 50,000 kronor. Då ett omedelbart iordningställande av rikssalen syntes vara ofrånkomligt, hemställde styrelsen om bemyndigande att för högst nämnda belopp vidtaga åtgärderna i fråga.

Chefen för armén har i yttrande den 23 februari 1940 tillstyrkt fortifikationsstyrelsens framställning.

Departements-
chefen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att den s. k. rikssalen på Karlbergs slott befinner sig i ett så förfallet skick, att det på grund av fara för takets instörtande är förenat med risk att vistas i rummet. Rikssalen kan följaktligen icke användas för undervisningsändamål. Med anledning av kaderökningarna vid armén kommer elevantalet vid krigsskolan att under de närmaste åren bliva avsevärt. Stora anspråk komma därför att ställas på tillgången av lektionssalar. På grund därav bör en reparation av rikssalen nu ske. Helt naturligt bör arbetet utföras så, att även de kulturhistoriska intressena bli tillgodosedda. Rikssalens från dess ursprungliga inredning kvarsittande stucktak bör sålunda bibehållas i ett värdigt skick. Jag finner mig med föranledande av det sagda böra tillstyrka, att medel anvisas för rikssalens restaurering. Därvid synes det i ärendet framlagda förslaget i stort sett vara väl ägnat att ligga till grund för arbetets utförande. Med de föreslagna arbetena på det s. k. förrummet synes däremot utan olägenhet kunna anstå tillsvidare. Vad beträffar de för rikssalens iordningställande erforderliga anslagsmedlen torde man numera få räkna med att enbart detta arbete kommer att draga en kostnad av cirka 45,000 kronor. Jag vill sålunda föreslå, att sagda belopp anvisas för ändamålet, därvid jag dock utgår ifrån att fortifikationsstyrelsen skall vid arbetenas övervakande tillse, att de utföras på det mest ekonomiska sätt.

I anslutning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Restaurering av rikssalen å Karlbergs slott* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 45,000.

[8.] **21 a. Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 27 september 1939 angående lantförsvarets medelsbehov för budget-

året 1940/41 anmälde arméförvaltningen, att ämbetsverket för förvärv av mark för pansarvärnskanonskjutfält vid Boden för budgetåret 1940/41 under reservationsanslaget till markförvärv m. m. beräknat ett belopp av högst 110,000 kronor, att utredningen i ärendet för det dåvarande icke avslutats samt att ämbetsverket hade för avsikt att, så snart densamma slutförts, till Kungl. Maj:ts inkomma med utförlig motivering och kostnadsberäkning rörande ifrågavarande markförvärv.

Sedan utredningen verkställdes, anmälde arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, som handlagt ärendet, i skrivelse den 20 november 1939, att chefen för Norrbottens regemente i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 27 juni 1939 anfört i huvudsak följande:

På grund av gällande säkerhetsbestämmelser funnes inga möjligheter att anordna skarpskjutning med pansarvärnskanon å Bodens skjutfält. Såsom skjutplats användes ett annat område, där skjutningarna emellertid vore svåra och dyrbara att anordna, varjämte målen till förfång för fältmässigheten måste anordnas på sjön. Det vore för regementet av utomordentligt värde att i närheten av Boden kunna disponera ett användbart område för detta ändamål. Ett sådant område skulle jämväl med fördel kunna användas för fältskjutningar med eldhandvapen, kulsprutor och granatkastare, särskilt mot slutet av sommarsoldatskolan, då på grund av det stora antalet artilleriskjutningar det nuvarande skjutfältet icke kunde disponeras i önskad utsträckning. Regementschefen anhölle fördenskull, att styrelsen måtte göra vederbörlig framställning rörande förvärv av ett å en skrivelsen närlagd karta närmare angivet område. Detta område syntes även lämpat för viss luftvärnsskjutning.

Vidare meddelade fortifikationsstyrelsen i sin berörda skrivelse, att styrelsens skjutbaneofficer i en i ärendet upprättad promemoria framhållit, att i skjutfältet borde ingå ett å den vid regementschefens skrivelse fogade kartan inom röda linjer angivet område, att ifrågavarande fält ur säkerhetssynpunkt syntes väl fylla de fordringar som måste ställas på ett område, där pansarvärnskanonskjutning skulle äga rum, att ur samma synpunkt sett fältet kunde disponeras jämväl för fältmässig skjutning med eldhandvapen, kulsprutor och granatkastare, att med hänsyn till terrängbeskaffenheten och skogarnas omfattning medel erfordrades för röjning och planering m. m. av för pansarvärnskanonskjutningen behövligen målområden ävensom för utförande av markörskydd och målanordningar, samt att kostnaden för utförande av nämnda arbeten m. m. beräknades komma att belöpa sig på ett belopp av omkring 25,000 kronor.

I fortsättningen av sin skrivelse anförde fortifikationsstyrelsen följande:

Länsjägmästaren C. Stenborg, som värderat de fastigheter och fastighetsdelar, vilka inginge i det av regementschefen till förvärv föreslagna området, hade i tvenne den 3 november 1939 dagtecknade värderingsinstrument åsatt vederbörliga fastigheter och fastighetsdelar, innehållande en areal av sammanlagt 847.75 hektar, med därå växande skog ett värde av tillhoppa 109,567 kronor. Ägarna av fastigheterna och fastighetsdelarna hade avgivit anbud å försäljning av desamma till kronan. Enligt en den 13 november 1939 avgiven promemoria hade fortifikationsstyrelsens domänofficer vid beräkning av kostnaderna för markförvärvet kalkylerat med att fyra av de avgivna anbuden med anbudssummor, vilka överstege värderingsprisen med högst 30 procent, även-

som ett anbud, som lydde å lägre summa än värderingssumman, skulle kunna godtagas. Tillhoppa uppginge anbudssummorna till ett belopp av 94,898 kronor. För förvärv av övrig mark, som värderats till 18,510 kronor, hade domänofficieren ansett, att expropriationsförfarande måste tillgripas och att fördenskull vid beräkningen av kostnaderna för förvärvet ett tillägg till värderingssumman å 30 procent eller 5,552 kronor vore motiverat. Härutöver borde beräknas 3,000 kronor för bestridande av kostnaderna för utredning och expropriation m. m. i samband med förvärvet. Ett sammandrag av de sålunda beräknade kostnaderna gäve ett belopp av tillhoppa 121,960 kronor eller i runt tal 122,000 kronor.

Slutligen anförde fortifikationsstyrelsen för egen del i skrivelsen följande:

Styrelsen ansåge i hög grad önskvärt, att möjligheter bereddes Norrbottens regemente att i närheten av Boden bedriva övningar i skjutning med pansarvärnskanon under fältmässiga förhållanden. För sådana övningar syntes det av regementschefen till förvärv föreslagna området lämpligt, varför detsamma syntes böra förvärvas för kronans räkning. Styrelsen ansåge, att för själva markförvärvet borde beräknas ett belopp av 125,000 kronor. Härtill komme, såsom skjutbaneofficieren framhållit, vissa kostnader för skjutfältets iordningställande, beräknade till 25,000 kronor. För anordnande av ett pansarvärnskanonskjutfält vid Boden syntes alltså ett belopp av 150,000 kronor erforderligt.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställde fortifikationsstyrelsen, att för budgetåret 1940/41 för anordnande av ett pansarvärnskanonskjutfält vid Boden — i stället för tidigare äskat belopp — måtte beräknas ett belopp av 150,000 kronor. Denna framställning föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 20 augusti 1940 har nu fortifikationsstyrelsen ånyo underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om ordnande av ett pansarvärnskanonskjutfält vid Boden och därvid meddelat, att befälhavaren för Övre Norrlands militärområde i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 1 juli 1940 anfört i huvudsak följande:

Enär behovet av särskild övningsterräng för stridsvagnsbekämpning numera framträdde ännu starkare än förliden höst, då den ursprungliga framställningen i ämnet gjordes, syntes ärendet ånyo böra underställas Kungl. Maj:ts prövning. De av vederbörande markägare tidigare avgivna anbuden å försäljning till kronan av de till förvärv ifrågasatta områdena vore gällande till den 1 december 1940. Som förhållandena nu utvecklats sig, syntes det vara av vikt, att anbuden utnyttjades. Skogsbeståndet syntes i kronans hand bliva fullt räntabelt. Uppskötes ärendet, kunde emellertid förvärv icke påräknas till samma pris.

För egen del har fortifikationsstyrelsen i sin sistnämnda skrivelse framhållit, att såväl militära som ekonomiska skäl talade för att ifrågavarande markförvärv genomfördes utan dröjsmål. Fortifikationsstyrelsen hemställde därför, under hänvisning till innehållet i sin berörda skrivelse den 20 november 1939, att Kungl. Maj:t måtte föreslå innevarande års urtima riksdag att för förvärv av pansarvärnskanonskjutfält vid Boden, för skjutfältets iordningställande samt för utrednings- m. fl. kostnader anvisa ett belopp av tillhoppa 150,000 kronor.

Med hänsyn till vad i fortifikationsstyrelsens skrivelse den 20 augusti 1940 anförts om det numera ytterligare framträdande behovet av ett särskilt skjutfält i närheten av Boden för skjutning med pansarvärnskanoner och då de tidigare avgivna anbuden å försäljning av den härför avsedda marken äro gällande till den 1 december 1940, anser jag mig nu böra tillstyrka, att medel anvisas för inköp av de ifrågavarande områdena ävensom för deras iordningställande för ändamålet. Emot de av fortifikationsstyrelsen härför beräknade kostnaderna, sammanlagt högst 150,000 kronor, torde icke föreligga anledning till erinran. Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 150,000.

Marinförvaltningens delfond.

[9.] **32 a. Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 8 juli 1940 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av medel för anordnande av slipar, båthallar, verkstäder m. m., avsedda dels för basering och dels för underhåll av motortorpedbåtar och minsvepare av mindre typ. Hallarna för motortorpedbåtar och i viss utsträckning även för minsvepare hava förutsatts skola vara frostfria. En del av minsveparna har emellertid beräknats kunna för förvaring omhändertagas av privata båtvarv. De ifrågavarande anläggningarna skulle utföras dels vid Stockholms örlogsvarv, dels vid Karlskrona örlogsvarv och dels vid angiven plats å Ostkusten. Förslagen hava närmare åskådliggjorts å skrivelsen bilagda ritningar. Kostnaderna för arbetenas utförande hava av marinförvaltningen beräknats till sammanlagt 2,825,000 kronor, av vilken summa 2,685,000 kronor skulle erfordras under innevarande budgetår och resten budgetåret 1941/42.

Därefter har marinförvaltningen i skrivelse den 10 september 1940 framlagt förslag till motsvarande anordningar jämväl vid Göteborgs örlogsdepå. Detta förslag slutar på en kostnadssumma av 1,225,000 kronor, varav 725,000 kronor skulle åbelöpa innevarande budgetår och 500,000 kronor budgetåret 1941/42. I anslutning därtill har marinförvaltningen anmält behov av en ny kaj vid Nya varvet. Kostnaderna härför uppginge till 340,000 kronor, av vilket belopp emellertid 75,000 kronor kunde disponeras av redan anvisade anslagsmedel.

Förslagen hava avgivits efter samråd med statens industrikommission.

I och med att ett avsevärt bestånd av motortorpedbåtar och mindre minsvepare tillförts eller inom en nära framtid kommer att tillföras flottan, måste jämväl tillses, att tillfredsställande möjligheter finnas för båtarnas underhåll, översyn och vinterförvaring. Särskilt för motortorpedbåtarnas del ställas i detta avseende höga krav, då dessa båtars skrov och motorer äro av ömtålig beskaffenhet och tarva en mycket noggrann översyn och vård. För minsveparna

*Departements-
chefen.*

avses reparationer och vinterförvaring delvis skola ske vid privata varv, men för åtskilliga av dem måste dock arbetena utföras vid marinens egna varv, för vilket ändamål särskilda åtgärder tarvas.

Enligt marinförvaltningens nu föreliggande förslag skola anordningar för förvaring, reparation m. m. av de ifrågavarande båtarna utföras såväl vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarv som vid Göteborgs örlogsdepå. Dessutom föreslås särskilda anordningar för basering av en del av dem å angiven plats å Ostkusten. För min del anser jag det ofrånkomligt, att anordningar vidtagas för båtarnas översyn och vård. Likaså torde för motortorpedbåtarna böra uppföras frostfria förvaringshallar. Däremot ställer jag mig synnerligen tveksam beträffande en så dyrbar vinterförvaring av minsveparna. Anordningar böra kunna träffas för en tillfredsställande förvaring av dessa båtar på ett mindre dyrbart sätt. Dock anser jag mig böra förorda, att de föreslagna anordningarna snarast komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Även om vissa utrymmen iordningställas för minsvepare, kunna nämligen utrymmena ifråga efter tillkomsten av ett ökat antal motortorpedbåtar avses för dessa senare. Under tiden bör frågan om minsveparnas förvaring ytterligare prövas.

Vad beträffar Stockholms örlogsvarv torde emellertid — med hänsyn till det samband som det förevarande förslaget äger med ett föreliggande projekt rörande modernisering av örlogsvarvet i dess helhet — anläggningen tillsvidare böra begränsas till att avse blott en mindre hall för förvaring av till en början minsvepare, för vilken enligt vad jag under hand inhämtat kostnaderna kunna beräknas till cirka 400,000 kronor. Detta belopp torde erfordras i sin helhet under innevarande budgetår. Frågan om ytterligare anläggningar i förevarande hänseende vid Stockholms örlogsvarv torde få upptagas i samband med prövningen av den nyssnämnda frågan om varvets modernisering.

I fråga om de vid Karlskrona örlogsvarv föreslagna anordningarna tillstyrker jag, att desamma i sin helhet komma till utförande. Emellertid vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1939 för utförande av vissa nybyggnadsarbeten m. m. för Karlskrona och Stockholms örlogsvarv anvisat visst belopp från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppförda förskottsanslaget Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga). I nämnda summa ingick ett belopp av 110,000 kronor för anordnande vid Karlskrona örlogsvarv av en slip för förvaring av motortorpedbåtar och verkstad för översyn av deras motorer. Enligt vad jag inhämtat har nämnda belopp ännu icke tagits i anspråk i avvaktan på utförande av de senare planerade, mera omfattande anläggningarna. Beloppet ifråga bör därför i stället komma till användning för de nu föreslagna anläggningarna i Karlskrona. Det för dessa anläggningar beräknade kostnadsbeloppet, 1,125,000 kronor, bör sålunda minska med 110,000 kronor till 1,015,000 kronor.

Vad beträffar de vid Göteborgs örlogsdepå föreslagna anläggningarna för basering och förvaring av motortorpedbåtar och minsvepare hava dessa kostnadsberäknats till sammanlagt 1,225,000 kronor, varav 725,000 kronor

skulle erfordras för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1941/42. Emot denna kostnadsberäkning synes intet vara att erinra. Ytterligare finner jag mig böra tillstyrka anvisande av anslagsmedel för uppförande av en ny kaj vid Nya Varvet. Kostnaderna härför hava beräknats till sammanlagt 340,000 kronor. Då enligt vad marinförvaltningen anfört för detta ändamål kan från annat, redan anvisat anslag disponeras ett belopp av 75,000 kronor, skulle sålunda i detta sammanhang tarvas en medelsanvisning för ifrågavarande ändamål av (340,000—75,000 =) 265,000 kronor.

Vad slutligen angår den av marinförvaltningen beräknade kostnaden, 500,000 kronor, för den föreslagna anordningen å Ostkusten för basering av motortorpedbåtar m. m. synes någon erinran däremot icke vara att göra. Jag tillstyrker sålunda, att nämnda belopp beräknas för detta ändamål.

I enlighet med det anförda skulle för de ifrågavarande anläggningarna erfordras följande anslagsbelopp enligt nedanstående fördelning:

	Summa	1940/41	1941/42
Stockholms örlogsvarv	400,000	400,000	—
Karlskona örlogsvarv	1,015,000	1,015,000	—
Göteborgs örlogsdepå	1,225,000	725,000	500,000
D:o. Kajanläggning	265,000	265,000	—
Baseringsanordningar å Ostkusten	500,000	500,000	—
	<hr/> Summa kronor 3,405,000	2,905,000	500,000

Det för innevarande budgetår sålunda erforderliga beloppet, vilket torde böra avrundas till 2,900,000 kronor, synes böra anvisas under ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Frågan om anvisande av det å budgetåret 1941/42 belöpande anslagsbeloppet torde få återupptagas i samband med framläggandet av statsverkspropositionen till 1941 års riksdag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 2,900,000.

Flygförvaltningens delfond.

[10.] **33 b. Ytterligare medel för förläggning av jaktflottiljer, reservationsanslag.** I propositionen nr 1 till den nu samlade urtima riksdagen äskades å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår, bland annat, ett reservationsanslag av 3,662,000 kronor till Förläggning av jaktflottiljer (Bil. 10, punkt 2). Framställningen i fråga har sedermera av riksdagen bifallits, varefter anslagsbeloppet ställts till förfogande för ändamålet. Av det äskade beloppet avsågos 2,974,000 kronor för ordnande av Göta flygflottiljs förläggning, medan återstående 688,000 kronor hänförde sig till ett provisoriskt ordnande av tionde flygflottiljens förläggning. I det för Göta flygflottiljs förlägg-

ning avsedda beloppet ingingo icke kostnaderna för hangarer med uppställningsplaner; flygförvaltningen hade nämligen ansett det nödvändigt att taga frågan om hangartyp m. m. under förnyat överbägande, varför med uppförandet av hangarer jämte uppställningsplaner borde anstå till dess utredning i ärendet blivit slutförd.

I skrivelse den 21 augusti 1940 har nu flygförvaltningen återkommit till frågan om anordnande av hangarer och uppställningsplaner vid Göta flygflottiljs förläggning. Ämbetsverket har därvid utgått ifrån att hangarerna borde liksom förläggningen i övrigt erhålla permanent karaktär och icke, såsom tidigare avsetts, allenast anordnas såsom ett provisorium. Efter en ingående utredning rörande frågan om lämpligaste sättet för hangarernas anordnande har flygförvaltningen stannat för att föreslå, att hangarerna vid denna flottilj skulle i sin helhet insprängas i berg. Kostnaderna härför hava beräknats till 1,900,000 kronor. Härutöver erfordrades tre s. k. divisionsbyggnader för expeditioner, omklädnadsrum, förrådslokaler m. m. För dessa byggnader beräknades den sammanlagda kostnaden till 350,000 kronor. Slutligen erfordrades för uppställningsplaner ett belopp av 125,000 kronor.

Ytterligare har flygförvaltningen i sin skrivelse anfört, att oberoende av det slutliga ordnandet av hangarfrågan det med hänsyn till flottiljens uppsättning vore nödvändigt att från och med oktober 1940 hava tillgång till enkla, provisoriska trähangarer för förvaring av flottiljens flygplan. Kostnaderna för dessa hangarer beräknades till 225,000 kronor.

Flygförvaltningen har sålunda i sin skrivelse hemställt, att för ordnande av hangarfrågan vid Göta flygflottilj måtte ställas till förfogande ett sammanlagt belopp av $(1,900,000 + 350,000 + 125,000 + 225,000 =)$ 2,600,000 kronor.

Överbefälhavaren över rikets försvarskrafter har i avgivet yttrande tillstyrkt flygförvaltningens framställning.

Departements-
chefen.

Den för Göta flygflottilj bestämda förläggningplatsen avses att få en mera permanent och definitiv karaktär än vad fallet är med tionde flygflottiljens förläggning. Det synes därför vara lämpligt att anordna de erforderliga hangarutrymmena vid flottiljen på ett mera bestående sätt än som från början avsetts. Då flygförvaltningens förslag att spränga in hangarerna i berg erbjuder avsevärda fördelar och de härav föranledda merkostnaderna i förhållande till permanenta hangarbyggnader av vanlig typ icke beräknas uppgå till högre belopp än cirka 750,000 kronor, anser jag mig böra tillstyrka, att hangarerna anordnas på sätt flygförvaltningen föreslagit. Vidare torde det vara erforderligt att i anslutning till dessa hangarer uppföra tre divisionsbyggnader av i huvudsak samma typ som vid de äldre flottiljeförläggningarna. Slutligen böra uppställningsplaner anordnas i enlighet med förslaget. Kostnaderna för de ifrågavarande permanenta anordningarna hava beräknats till 1,900,000 kronor för hangarerna, 350,000 kronor för divisionsbyggnaderna och 125,000 kronor för uppställningsplanerna eller till sammanlagt 2,375,000 kronor. Emot dessa beräkningar synes anledning till erinran icke föreligga. Sistnämnda belopp torde sålunda böra för ändamålet äskas

av riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår. Beloppet lärer bära upptagas under samma anslagsrubrik som det förut å tilläggsstaten beviljade anslaget till förläggning av jaktflottiljer.

Vad beträffar flygförvaltningens i förevarande skrivelse gjorda framställning om anvisande av 225,000 kronor för omedelbart anordnande av enkla trähangarer för flygplanens förvaring i avvaktan på de permanenta hangarernas färdigställande, synas de härför erforderliga medlen bära av Kungl. Maj:t anvisas direkt från vederbörligt förskottsanslag, varom jag kommer att i annat sammanhang göra framställning. Jag förutsätter, att dessa hangarer göras flyttbara så att de sedermera kunna komma till användning på annat håll, exempelvis vid krigsflygfält.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel för förläggning av jaktflottiljer* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 2,375,000.

[11.] **40 a. Merkostnader för vissa flygfältsarbeten m. m., reservationsanslag.**

Till vissa flygfältsarbeten m. m. — avseende dels vidtagande av förbättringsåtgärder å vissa redan befintliga flygfält, dels ock anordnande av ett antal nya flygfält utöver de befintliga — har 1940 års lagtima riksdag enligt skrivelse den 6 mars 1940, nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 48 (punkt 3) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 8,900,000 kronor.

I skrivelse den 4 september 1940 har nu flygförvaltningen — efter en ingående redogörelse för vissa förhållanden som medfört, att de arbeten, för vilkas utförande anslaget avsetts, komme att draga en kostnad, som med 1,539,000 kronor beräknades överstiga det anvisade beloppet — hemställt, att nämnda belopp, 1,539,000 kronor, måtte ställas till flygförvaltningens förfogande för merkostnadernas täckande.

Överbefälhavaren över rikets försvarskrafter har i avgivet yttrande på närmare angivna skäl tillstyrkt framställningen.

För egen del finner jag mig med hänsyn till vad flygförvaltningen och överbefälhavaren i ärendet andragit bära tillstyrka flygförvaltningens förevarande framställning och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Merkostnader för vissa flygfältsarbeten m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 1,539,000.

[12.] **40 b. Anordnande av fårfarm vid Skaraborgs flygflottilj, reservationsanslag.**

I skrivelse den 26 juni 1940 har flygförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för anordnande av en fårfarm i anslutning till Skaraborgs flygflottiljs flygfält å Sätenäs. Som skäl härför har anförts, bland

annat, att det för att förhindra uppkomsten av skador å flygfältet vid Såtenäs under nederbördsrika perioder vore erforderligt, att å flygfältet utbildades en kraftig gräsmatta med rikt utvecklat rotsystem. Det lämpligaste medlet härför utöver vanliga kultivationsåtgärder vore grässets avbetning medelst får. Flygförvaltningen hade fördenskull låtit verkställa utredning rörande förutsättningarna för anordnande av en fårfarm i anslutning till flygfältet. Ifrågasvarande utredning hade givit vid handen, att en dylik anordning skulle bliva synnerligen ändamålsenlig. Det av flygförvaltningen framlagda förslaget har närmare utförts i två vid ämbetsverkets förevarande skrivelse fogade bilagor, varav inhämtas i huvudsak följande:

Den tilltänkta farmen avses att drivas av arrendator under flygförvaltningens inseende och beräknas omfatta ett fårantal av 1,000 moderfår, 1,250 lamm samt omkring 200 ungtackor och baggar. För farmens anordnande krävas vissa ändrings- och utvidgningsarbeten å byggnaderna till de till Såtenäs hörande egendomarna Blaxtorp och Bustorp enligt följande kostnadsberäkningar:

Blaxtorp.

Ombyggnad av ladugård m. m.	kronor	1,500
Ändring och inredning av loge	»	9,500
Rivning och flyttning av stall och svinhus	»	500
Tillbyggnad till ladugården och logen	»	12,000
Hissanläggning och fodervagnar	»	3,000
Utvändiga fållor	»	1,000
Oförutsedda utgifter m. m.	»	2,500
Summa kronor		30,000

Bustorp.

Ändring och inredning av ladugård, siloanläggning, fodervagnar m. m.	kronor	12,150
Nybyggnad av loge med spannmålstork, silo- och hissanläggning m. m.	»	36,850
Nybyggnad av svinhus	»	10,000
Ändring av äldre byggnad till garage och smedja m. m.	»	10,000
Ny arrendatorsbostad (dylik byggnad saknas, enär Bustorp tidigare varit utgård under Såtenäs)	»	44,000
Ny arbetarbostad	»	25,000
Summa kronor		138,000

Utöver de nu förtecknade byggnadsarbetena tillkomma vissa dräneringsåtgärder vid Bustorp, vilka kostnadsberäknats till 12,000 kronor, vadan sammanlagda kostnaderna för den ifrågasatta fårfarmens inrättande uppgå till (30,000 + 138,000 + 12,000 =) 180,000 kronor.

Vad beträffar inkomsterna av fårfarmen hava dessa av flygförvaltningen beräknats till, i genomsnitt, 6,000 kronor för år i arrende. Minskade underhållskostnader å flygfältet genom förbättring hava uppskattats till, likaledes i genomsnitt, 2,500 kronor för år.

Under åberopande av den utredning för vilken nu redogjorts har flygförvaltningen hemställt, att för anordnande av en fårfarm i anslutning till flygfältet vid Såtenäs ett reservationsanslag av 180,000 kronor måtte ställas till flygförvaltningens förfogande.

Vid flygförvaltningens förevarande skrivelse hava fogats yttranden av lantbruksstyrelsen och statens industrikommission, varjämte egnahemsstyrelsen efter remiss utlätit sig i ärendet.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande anfört följande:

Med stöd av såväl inom riket som utomlands vunnen erfarenhet ansåge lantbruksstyrelsen sig kunna vitsorda ändamålsenligheten av att gräsmatta å flygfält utnyttjades såsom bete för får. Dylik avbetning syntes mer än något annat kunna bidra till att skötseln av mattan kunde åstadkommas med låga kostnader, samtidigt som mattan bleve av god beskaffenhet. Att i syfte att hålla mattans gräs kort använda sig av ofta upprepad slåtter, måste ur flera synpunkter anses avsevärt mindre ändamålsenligt än att för ändamålet anordna betning medelst får. Lantbruksstyrelsen förordade därför, att den nu ifrågasatta fårskötseln anordnades.

Industrikommissionen har ur de synpunkter kommissionen har att företräda uttalat följande:

Tillgång på inhemsk fårull finge alltid anses vara önskvärd. Under nuvarande förhållanden, då möjligheten till import av ull vore stängd, måste en ökning av denna möjlighet betecknas såsom mycket glädjande. Ylleindustrin vore köpare av den klippta ullen. Därest fåren slaktades vore säkert armeförvaltningens intendenturdepartement intresserat av att erhålla fårskinnen med hänsyn till sitt behov av fårskinnspälsar. — Vad anginge räntabiliteten av den ifrågasatta fårfarmen kunde kommissionen endast upplysa, att ullavkastningen av de 1,000 fåren kunde beräknas till cirka 2,500 å 3,000 kilogram per år, vilken kvantitet under nuvarande förhållanden betingade ett försäljningsvärde av cirka 10,000 å 12,000 kronor. Under fredstid däremot torde man få räkna med, att ullen måste säljas efter ett pris av cirka 2 kronor per kilogram eller tillhopa 6,000 kronor. — Några svårigheter att erhålla avsättning för ullen torde icke komma att föreligga, vare sig för närvarande eller under fredstid.

Egnahemsstyrelsen har i sitt utlåtande anfört följande:

Styrelsen hade vid besök å Sätenäs haft att undersöka, huruvida föreliggande förslag till disposition av de åker- och betesmarksområden, som icke direkt disponerades för militära ändamål, vore det ur alla synpunkter lämpligaste eller om dessa jordområden helt eller delvis skulle kunna disponeras med större fördel på annat sätt, exempelvis för egnahemsändamål.

Det syntes vara klarlagt, att betning medelst får vore att föredraga framför andra metoder för underhåll av flygfält. För vinterutfodring av dessa djur erfordrades foderproduktion å ganska stora arealer, vilket i sin tur förutsatte en ganska omfattande jordbruksdrift. För detta ändamål skulle dock markerna till utgården Blaxtorp med någon tillskottsjord från Bustorp vara tillräckliga. Det huvudsakliga ägoområdet vid Bustorp skulle fördensfull kunna disponeras för annat ändamål. Å denna egendom skulle exempelvis ett antal arrendeegnahem kunna utläggas. Emellertid hade det från den militära ledningens sida uppgivits, att hela området behövde disponeras för vissa militära ändamål. Det vore därför ej tänkbart, att kronan kunde avhända sig någon del av området. Arrendeegnahemsbildning, vilken förutsatte framtida försäljning, kunde sålunda ej ifrågakomma.

Som egnahemsstyrelsen sålunda icke kunde finna det möjligt att disponera någon del av markkomplexet för egnahemsändamål hade styrelsen kommit till den uppfattningen, att det föreliggande dispositionsförslaget borde accepteras.

Departements-
chefen.

Det förslag, för vilket i det föregående en redogörelse lämnats, innebär, att de två till Sätenäs egendom hörande gårdarna Blaxtorp och Bustorp skola sammanslås till en brukningsenhet, avsedd att upplåtas på arrende mot villkor, bland andra, att arrendatorn åtager sig att hålla en fårstam för avbetning av Sätenäs flygfält. Att detta sätt för flygfältets hållande i gott stånd är synnerligen effektivt, torde framgå av utredningen, liksom ock att de kostnader, som för ändamålet måste nedläggas, kunna beräknas giva en skälig avkastning. Dock synas möjligheter föreligga för att något nedbringa kostnaderna i förhållande till vad som av flygförvaltningen föreslagits. Sålunda böra kostnaderna för den föreslagna arrendatorsbostaden kunna icke oväsentligt nedbringas, varjämte nödvändigheten att anordna en spannmålstork torde kunna ifrågasättas. Då jämväl i övrigt vissa förenklingar i förhållande till förslaget torde kunna genomföras, anser jag mig icke böra tillstyrka, att högre anslagsbelopp än 160,000 kronor anvisas för de ifrågavarande byggnadsarbetena.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av fårfarm vid Skaraborgs flygflottilj* å tillläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 160,000.

Fonden för förlag till statsverket.

Försvarsdepartementet.

[13.] a. **Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden, reservationsanslag.** Genom brev den 8 mars 1940 angående riksdagens skrivelse, nr 68, i anledning av gjorda framställningar om anslag till central torpedverkstad förordnade Kungl. Maj:t, att en ny central torpedverkstad skulle komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av marinförvaltningen i skrivelse den 14 oktober 1939 framlagt förslag, varjämte Kungl. Maj:t uppdrog åt marinförvaltningen att — i samråd med chefen för försvarsstaben — med anlitan av vissa av riksdagen för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisade reservationsanslag om tillhoppa 4,780,000 kronor omedelbart gå i författning om den nya torpedverkstadens uppförande och i sådant avseende på grundval av ämbetsverkets i nämnda skrivelse framlagda förslag uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma ej mindre med definitiv situationsplan och erforderliga huvudritningar för fastställelse än även med de övriga förslag i ämnet, som kunde befinnas påkallade.

Sedermera fastställde Kungl. Maj:t genom brev den 26 april 1940 av marinförvaltningen ingiven situationsplan för den centrala torpedverkstaden. Vidare beslöt Kungl. Maj:t den 24 maj 1940, att handhavandet i tekniskt och ekonomiskt hänseende av ledningen av driften vid vissa försvarsväsendets tillhörande fabriker och anstalter, däribland den centrala torpedverkstaden, skulle tills vidare tillkomma den då inrättade försvarsväsendets verkstadsnämnd. Slutligen uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 21 juni 1940 — med ändring

därutinnan av förenämnda beslut den 8 mars 1940 — åt verkstadsnämnden att i fortsättningen handhava uppförandet av torpedverkstaden med rätt för verkstadsnämnden att hos marinförvaltningen i mån av behov rekvirera erforderliga, för ändamålet anvisade medel.

Under erinran om vad sålunda förekommit har verkstadsnämnden i skrivelse den 18 september 1940 anfört bland annat följande: Samtidigt som verkstadsnämnden i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 21 juni 1940 omedelbart igångsatt byggnadsarbetena å själva verkstaden, hade nämnden företagit en undersökning angående möjligheterna att å orten bereda bostad åt den personal, som erfordrades för verkstaden. Denna utredning hade givit till resultat, att nybyggnad av bostäder erfordrades för tillhopa cirka 140 familjer. Med hänsyn till att det sålunda för verkstadens drift vore oundgängligen nödvändigt, att en bostadsbebyggelse komme till stånd, hade verkstadsnämnden låtit företaga en utredning angående möjligheterna för en sådan bebyggelse och de lämpligaste formerna för densamma. Denna utredning hade utmynnat i ett förslag till uppförande av sju byggnader av närmare angiven typ, varigenom 136 bostadslägenheter skulle erhållas. Kostnaderna för dessa byggnader beräknades enligt en preliminär kalkyl till 1,750,000 kronor inklusive kostnaderna för erforderlig tomtmark. Utredningen utvisade emellertid också, att byggnadskostnaderna komme att betinga hyror, som väsentligt överstege vad personalen rimligen kunde utgiva, varför det syntes verkstadsnämnden ofrånkomligt att vidtaga särskilda åtgärder för hyreskostnadernas nedbringande. Detta borde dock icke ske genom en sänkning av bostädernas standard. I anslutning härtill har verkstadsnämnden anfört följande:

Under sådana förhållanden finner nämnden den enda möjligheten för åstadkommande av erforderlig hyresminskning vara, att statlig subvention i en eller annan form erhålles. Härvid bör anmärkas, att en sådan subvention blir nödvändig vare sig bostäderna ägas av staten — och sålunda få karaktären av tjänstebostäder —, av bostadsrättsförening, stiftelse eller privat företag. Subventionen torde för övrigt kunna betraktas såsom en oundviklig merkostnad för verkstadens förflyttning.

Nämnden har sålunda vid sina kalkyler utgått från att för bostadsbyggnaderna lån erhållas intill 85 procent av byggnadskostnaden mot en ränta av 4½ procent, samt att återstående 15 procent tillhandahållas i form av ränte- och amorteringsfritt lån. Då nu befintliga statliga låneformer icke torde passa för ett lån av denna karaktär, förutsätter nämnden, att en särskild lånefond bildas, vars villkor bestämmas av de föreliggande särskilda förhållandena.

Beträffande formerna för förvaltningen av de ifrågavarande bostadsbyggnaderna har verkstadsnämnden angivit fyra olika alternativ, nämligen tjänstebostadsform, förvaltning genom bostadsrättsförening, förvaltning genom stiftelse med staten som huvudintressent, vilken stiftelse sedermera kunde övergå i en bostadsrättsförening, samt slutligen administration av privat företag. Det sistnämnda alternativet syntes för närvarande vara ogenomförbart. Nämnden vore emellertid icke för sin del beredd att för närvarande avgiva något definitivt förslag beträffande den lämpligaste förvaltningsformen. Med hänsyn till att uppförandet av själva verkstaden numera fortskridit så långt,

att driften vid densamma beräknades kunna igångsättas inom en icke avlägsen framtid, hade nämnden dock funnit det oundgängligen nödvändigt, att den erforderliga bostadsbebyggelsen omedelbart påbörjades samt att — oaktat några bindande entreprenadanbud ännu icke erhållits — medel snarast ställdes till nämndens förfogande för ifrågavarande ändamål.

Det föreliggande medelsbehovet har av verkstadsnämnden angivits till 1,850,000 kronor, varav 1,750,000 kronor för byggnadskostnader i enlighet med nämndens i det föregående angivna kostnadskalkyl och 100,000 kronor för oförutsedda utgifter och merkostnader på grund av numera tillämpad rörlig prissättning i entreprenadavtal. I anslutning härtill har verkstadsnämnden hemställt, att ett belopp av 1,850,000 kronor måtte ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål.

*Departements-
chefen.*

Den föreliggande framställningen giver vid handen, att särskilda åtgärder äro nödvändiga för att tillgodose det betydande behovet av bostäder för personalen vid den under uppförande varande centrala torpedverkstaden. Förslaget innebär, att genom statens försorg för ändamålet skulle uppföras sju bostadsbyggnader, rymmande sammanlagt 136 lägenheter om ett à två rum och kök. Huruledes den framtida förvaltningen av fastigheterna skall ordnas, har av verkstadsnämnden tillsvidare lämnats öppet i avvaktan på vidare utredning av denna fråga. Med hänsyn till att driften vid verkstaden beräknas snart kunna igångsättas, har nämnden emellertid ansett, att själva byggandet borde omedelbart påbörjas.

Efter granskning av det framlagda förslaget har jag funnit detsamma i stort sett innebära en godtagbar lösning av det föreliggande spörsmålet. Jag finner mig sålunda böra tillstyrka, att de föreslagna bostadsbyggnaderna med det snaraste komma till utförande. Mot de av nämnden uppskattade kostnaderna, sammanlagt 1,850,000 kronor, har jag heller intet att erinra.

På sätt verkstadsnämnden förutsatt, torde frågan om den slutliga formen för de ifrågavarande bostadshusens förvaltning böra göras till föremål för ytterligare övervägande, innan ståndpunkt därtill fattas. Flera lösningar äro därvidlag tänkbara. Lämpligast torde emellertid vara, att byggnaderna i sinom tid övertagas av ett särskilt för ändamålet bildat rättssubjekt med uppgift att genom bostadsrättsföreningar eller på annat sätt organisera bostädernas försäljning eller uthyrning. Den ifrågasatta investeringen av kapitalmedel i byggnadsföretaget, vilken betingas av nödvändigheten att snabbt iordningställa bostäderna, kan sålunda från statsverkets synpunkt betraktas såsom provisorisk och innebär ur budgetär synpunkt närmast en förskottering av statsmedel. Vid sådant förhållande torde anslag för ändamålet böra uppföras under fonden för förslag till statsverket. Därest framdeles äganderätten till byggnaderna skulle komma att överföras till enskilt rättssubjekt, kan vid överlåtelsen av egendomen statsverket tänkas komma att stå såsom långivare åt köparen. Under sådana förhållanden torde det i förlagsfonden investerade kapitalet böra överföras till fonden för lånunderstöd. Frågan om en dylik försäljning av fastigheten kommer självfallet att i vanlig

ordning underställas riksdagens prövning, i samband varmed de närmare villkoren för ett eventuellt lån till köparen kunna fixeras.

Beträffande förvaltningen av egendomen under den tid densamma äges av statsverket synes det riktigast, att denna förvaltning omhänderhaves av marinförvaltningen. Underhållet av fastigheterna förutsättes skola bestridas av inflytande hyresmedel, vilka till överskjutande belopp böra inlevereras till riksgäldskontoret, som förvaltar förlagsfonden. Uppförandet av byggnaderna torde böra omhänderhavas av verkstadsnämnden, till vars förfogande därför erforderliga medel torde få ställas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden* å tillläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 1,850,000.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—13 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.